

mines paradigmos konfigūracija: buvusi šlektla Vilniuje (1832-1873 m.), *Lietuvos istorijos metraštis*, 2007, t. 1 (2008), s. 40. – *Vilniaus Bernardinų kapinės 1810-2010*, red. Girininkienė V., Vilnius 2010, s. 375. – *Cmentarz Bernardyński w Wilnie, 1810-2010*, Wilno 2013. – Malewski C., *Rodziny szlacheckie na Litwie w XIX w. Powiaty lidzki, oszmiański i wileński*, W. 2016.

Kraszewski, Cat., s. 26 (jako Ślendziński, bez imienia). – Juodelis P., *Lietuvos dailė XVI-XIX a. Tapyba. Skulptūra. Katalogas*, Lietuvos TSR Dailės Muziejus, Vilnius 1969. – Svičiulienė P., *Lietuvos XVIII-XIX a. dailė. Pėšiniai. Katalogas*, Lietuvos TSR Dailės Muziejus, Vilnius 1972. – Koloszyńska I., *Wincenty Sleńdziński, 1837-1909. Niektóre materiały do biografii artysty*, [w:] tejże, *Ludomir Sleńdziński. Pam. wystawy*, MNW, W. 1977, s. 233-242. – *Vilniaus Universitetas Lietuvos dailėje, 1579-1978. Kat.*, red. V. Gasiūnas, Potalujus E., Urbonas J., Vilnius 1979. – *Kat. portretów osobistości pol. i obcych w Polsce działających*, red. Widacka H., BN, t. 1, W. 1990. – Grońska M., *Rysunki artystów pol. i obcych w Polsce działających od XVII do XX w. Kat. wybranych zb. BN do r. 1975*, W. 1991. – *Kolekcja rodu artystów z Wilna*, Galeria im. Sleńdzińskich, Muz. Miejskie Białystok [1993, folder, także w jęz. angielskim]. – Malinowski J., Woźniak M., Janonienė R., *Kształcenie artyst. w Wilnie i jego tradycje*, Muz. Okręgowe w Toruniu, ASP w Wilnie, Toruń-Wilno [1996]. – Ciz, *Vilnius meno mokykla ir jos tradicijos*, Vilnius 1996. – *Śladami pamiętnika. Wystawa dzieł sztuki, dokumentów i fotografii ...*, czerwiec-wrzesień 1997, Galeria im. Sleńdzińskich, [Białystok] 1997. – *Kat. zb. Galerii im. Sleńdzińskich*, [w:] *Galeria im. Sleńdzińskich w Białymstoku: Aleksander, Wincenty, Ludomir i Julitta Sleńdzińscy*, Białystok 2004, s. 122. – Janonienė R., Tarandaitė D., Adomaitienė R., *Jonas Rustemas - dailininkas ir pedagogas*, Lietuvos dailės muziejus, Vilnius 2013. – [Suchocka I.], *Portret i czas. Malarstwo Ludomira, Wincentego i Aleksandra Sleńdzińskich. Portretas ir Epocha. Ludomiro, Vincento ir Aleksandro Slendzinskių tapyba. Portrait and time. Art painting by Ludomir, Wincenty, and Aleksander Sleńdziński. Wystawa. Pałac na Zatroczu, Litwa, 2014-2015*, [Kr.] 2014. – *Juozapas Čechavičius ir jo epocha fotografijoje. Parodos katalogas. Józef Czechowicz and his age in photography. Exhibition Catalogue*, Lietuvos dailės muziejus, Vilnius 2018, s. 251.

Biesiada lit., 1881 nr 282, s. 327. – Tyg. il., 1921 pól. I, s. 51. – Ziemia, 1934, s. 288.

Galeria im. Sleńdzińskich Białystok, Zb. Archiw., m.in. *Życiorys śp. Aleksandra Slendzińskiego*, rkps. – IS PAN, materiały Słownika art. pol., w tece „Sleńdziński Ludomir” notatka z informacją Ireny Koloszyńskiej,

Warszawa, dot. ustalenia z Ludomirem Sleńdzińskim pisowni nazwiska „Slendziński”; list Izabeli Suchockiej, Galeria im. Sleńdzińskich w Białymstoku, 25 III 2019, z załączonym tekstem: Suchocka I., *Fragmenty wystąpienia na konferencji naukowej towarzyszącej wystawie „Portret i czas” w dawnym pałacu Tyszkiewiczów w Zatroczu*, Litwa, 2014. – Bibl. Litewskiej Akademii Nauk im. Wróblewskich, Dział Rękopisów (Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, Rankraščių skyrius) Wilno, kartoteka zb. z wykazem prac S.

J. Polanowska

Sleńdziński (Slendziński, Ślędziński, Ślędziński, Śleńdziński, Ślędziński, Ślędziński) **Wincenty Leopold**, malarz, konserwator obrazów, rysownik, literat, muzyk amator, ur. 1 I 1837 Skrebiny k. Kowna (obecnie Skrebinai, Litwa), zm. 19 (6 starożytylu) VIII 1909 Wilno; pochowany tamże na cmentarzu Bernardyńskim (w grobie rodzinnym). Syn Aleksandra Józefa, malarza i rysownika, oraz Karoliny z Korgowdów; miał liczne rodzeństwo (zob. hasło Sleńdziński Aleksander). W 1888 poślubił Annę z Bolcewiczów (1845-1923, 1° voto De Rotte), wdowę (nieformalną?) po znanym wil. fotografie Józefie Czechowiczu (1817-88), z którą miał córkę Johannę Ludgardę (ur. 1888, zamężną za Wiktozem Zubkowiczem) oraz syna Ludomira, malarza, rzeźbiarza i pedagoga (1889-1980). Córka Ludomira, Julitta Anna Sleńdzińska-Zakrzewska (1927-92), klawesynistka i malarzka, była fundatorką Galerii im. Sleńdzińskich w Białymstoku (1992), której przekazała artyst. spuściznę rodu, pamiątki i archiwalia (trafiła tam także część obiektów zapisana pierwotnie Zgromadzeniu Sióstr Misjonarek Św. Rodziny w Białymstoku).

S. spędził dzieciństwo w rodzinnych majątkach na Kowieńszczyźnie: do 6 r. życia w Borianach nad Wilią, następnie, do ok. 1853 w Bójaryszkach, zapewne bywając też w pobliskim Czerwonym Dworze, gdzie jego ojciec był (od 1842) kuratorem pałacowej galerii sztuki Benedykta Tyszkiewicza. Po przeniesieniu się rodziny do Wilna zamieszkał w należąym do niej domu przy ul. Wielkiej 293 (obecnie Didžioji gatvė 15); tam też rozpoczął naukę szkolną. Rysunku i malarstwa uczył się u swego ojca oraz w pracowni malarskiej Kanutego Rusieckiego; wpływ wywarł nań też malarz Adam Szemesz. Lekcje muzyki pobierał u zaprzyjaźnionego z jego ojcem Stanisława

Moniuszki, którego upamiętnił rysunkiem *Wieczór* [lub *Lekcja*] u *Stanisława Moniuszki* (ol., oznaczony: „Próba wokalna u S. Moniuszki w Wilnie 1856”, LMS, szkic w Galerii im. Sleńdzińskich Białystok), ukazującym próbę amatorskiego chóru Tow. Św. Cecylii (m.in. aktorzy Waleria Rostkowska i nieznanzy z imienia Nowakowski oraz amatorzy Anna Wołoczaninowa i Józef Achilles Bonoldi) w mieszkaniu kompozytora przy ul. Niemieckiej. W l. 1852-55 wyk. kompozycję wg *Szkoły Ateńskiej* Rafaela oraz kopie *Portretu Fryderyka Augusta* Marcella Bacciarelliego i *Portretu Mariana Czapskiego* (ol., podobno autorstwa nieznanego z imienia Korzeniowskiego?); namalował również oryginalne kompozycje: *Zaparcie się św. Piotra*, *Słonki* (?), *Pejzaż* i autoportret. Młodzieńczymi pracami S. interesował się Władysław Syrokomla, który posiadał jego rys. „w rodzaju Teniersa” *Wnętrze karczmy litewskiej* (w 1912 w Borejkowszczyźnie k. Wilna). Pomoc finansowa Benedykta Tyszkiewicza umożliwiła S. dalszą naukę malarstwa w Moskwie, dokąd udał się wraz ze swym długoletnim przyjacielem wil., o rok starszym Michałem Elwirem Andriollim.

W l. 1856-63 studiował malarstwo w Moskiewskiej Szkole Malarstwa, Rzeźby i Architektury, filii Cesarskiej ASP w Petersburgu, pod kierunkiem portrecisty Siergieja Zarianki (pochodzącego z miasteczka Łachy na Żmudzi, co miało znaczenie dla S.) i Wasilija Pierowa, późniejszego współzałożyciela grupy pieriedwiżników. Studia ukończył jako „malarz trzeciego stopnia”, co akademia w Petersburgu poświadczyła oficjalnie dopiero w 1867 (po złagodzeniu warunków odbywanego od 1863 zesłania). W trakcie nauki otrzymał nagrody: w grudniu 1858 sr. medal II kategorii za rys. z natury i pochwałę za widok perspektywiczny; w kwietniu 1859 sr. medal II kategorii za przeznaczoną na wystawę pracę (być może był nią *Eleazar*, rys. ol., z napisem: „szkic konkursowy – Moskwa / 1857 r.”, Galeria im. Sleńdzińskich Białystok); w październiku 1859 dostał wielki sr. medal I kategorii za studium *Prorok Daniel w lwiej jamie* (d. w zb. Tyszkiewiczów w Czerwonym Dworze, zaginiony, ol. szkic w Galerii im. Sleńdzińskich Białystok). We wrześniu 1860 senat akademii wyraził zgodę, by S. ubiegał się o zł. medal, a w listopadzie t.r., by zaprezentował w tym celu obraz *Samson i Dalila*, który ostatecznie w 1860 nagrodzono medalem br. Wg części autorów S. otrzymał też wielki sr. medal

za *Portret Edwarda Adolfa*, pochodzącego z Litwy studenta matematyki. W 1860 na uczelnianej (?) wystawie, zorganizowanej z okazji przyjazdu cara Aleksandra III, żona cara Maria Fiodorowna zakupiła za 200 rubli obraz S. *Staruszka nawlekająca igłę* (inaczej *Żebraczka spod Ostrej Bramy nawlekająca igłę*, ol., sygn., 1860; w 1909 był wł. marszałka gubernialnego wileńskiego Adama Platera w Szwekszniach k. Kłajpedy, obecnie w Muz. Żmudzkiem „Alka” w Telszach [Telsiai], Litwa); spośród 3 kopii obrazu wyk. w 1909 przez Henryka Kozłowskiego jedna jest w LMS (ze zb. Gustawa Platera). W tym okresie S. rozpoczął malowanie kompozycji religijnych do kośc. rzymskokatolickich; honoraria za nie, a także za inne prace, umożliwiały mu wakacyjne i świąteczne przyjazdy do Wilna i do Tyszkiewiczów w Czerwonym Dworze. Pamiątką z okresu studiów jest zachowany rkps jego referatu *Mitologia Karola Herca*, wygłoszonego w Moskwie w 1860 (Bibl. Uniwersytetu Wil., Wilno, sygn. F. 72-2174).

W końcu lutego 1863 (lub 12 II, wg starego stylu), uzyskawszy podobno na uczelni urlop, wrócił (jadąc przez Petersburg) do Wilna, gdzie wynajął pracownię w domu Kozieli, a następnie w domu Franka. W ciągu kilku miesięcy namalował i wysłał na wystawę do Moskwy 2 typy charakterystyczne oraz rozpoczęty jeszcze w Moskwie obraz *Św. Kazimierz króliewicz pogrążony w nocnej modlitwie* (ol., 1863, LMS; szkic ol. *Św. Kazimierz*, Galeria im. Sleńdzińskich Białystok; S. powtarzał parokrotnie tę kompozycję, trudno więc przesądzić, czy wysłana do Moskwy była identyczna z obrazem zapisanym w testamencie 18 XI 1866 przez księdza Kazimierza Zaleskiego katedrze wil. i umieszczonym w prezbiterium, gdzie znajdował się do co najmniej 1999). Rozpoczął też kilka nowych płócien, w tym kopię obrazu *Matki Boskiej Ostrobramskiej* dla Jana Kazimierza Wilczyńskiego, dla którego też odrestaurował 3 stare obrazy. W powstaniu styczniowym nie brał czynnego udziału, lecz wraz z Andriollim wspierał materialnie walczące oddziały. W październiku 1863, gdy informacje o działalności artystów dotarły do władz, obaj postanowili opuścić Wilno – Andriolli zdołał uciec, a S. został aresztowany; w trakcie śledztwa, nie przynajmniej do kontaktów z powstańcami, zeznawał: „Mając całą rodzinę na utrzymaniu myślałem o środkach do życia, dlatego nie zawierałem wiele znajomości w mieście, ograniczając się do znajomości dawnych” (zezna-

nia z 18 X 1863, akta audytoriatu polowego, cyt. przez Irenę Kołoszyńską). Wojskowy sąd polowy skazał go 19 XI 1863 na 20 l. zesłania w głąb Rosji i poddanie nadzorowi policji.

Na zesłanie S. wyruszył 9 I 1864 i do 1867 przebywał w miasteczku Kniaginino k. Niżnego Nowogrodu (w PSB błędnie Kniaginin). Jego prośba o zgodę na powrót z Kniaginina do Moskwy została odrzucona przez gubernatora Wilna Michaiła Murawjowa „Wieszatiela”, pomimo poparcia gubernatora Moskwy (pismo z 15 X 1864), u którego wstawiło się za S. Moskiewskie Stow. Malarskie. Swoistym dziennikiem malarsko-lit. artysty z zesłania jest szkicownik z l. 1865-69 (93 k., Galeria im. Sleńdzińskich Białystok). W Kniagininie w celach zarobkowych wiele malował, gł. portrety i kompozycje religijne, wspomagając honorariami za nie rodzinę w Wilnie. Wtedy też, być może pod wpływem zaprzyjaźnionego poety Antoniego Kolankowskiego, zajął się twórczością lit. (wiersze religijne i rozważania filozoficzno-moralne ujęte w formę aforyzmów oraz pamiętniki). Z okresu zesłania pochodzi też rys. przedstawiający S. i Gustawa Tarczewskiego palących fajki i pijących herbatę z samowara (rys. ol., sygn.: „Kniaginin / 1865 / 1 / Marca – Wincenty Sleńdziński”, wprawiony w wieczko pamiątkowej szkatuły, d. należącej do G. Tarczewskiego, Muz. Diecezjalne w Sandomierzu). Na skutek zabiegów o możliwość odbywania kary bliżej kraju uzyskał (10 III 1867) zgodę na przeniesienie do Charkowa. W zgromadzeniu środków na podróż pomogli mu marszałek Astafiew (nieznanego imienia) i dr Korzeniowski, organizując w Kniagininie loterię jego 7 prac. Do Charkowa S. przybył 6 V 1867, podróżując drogą rzeczną, m.in. parostatkami po Wołdze oraz promem po Ocie do Włodzimierza nad Kłazmą, dalej łądem, z czterodniowym pobytem w Moskwie; opis podróży zawarł w szkicowniku (druk w: *W chwili zwątpienia*, 2006). W Charkowie „rozwinął szeroką działalność artyst. jako malarz i muzyk” (Lucjan Uziębło, 1909). Malował gł. portrety, które cieszyły się powodzeniem, tak iż znaczną część honorariów mógł przysyłać rodzinie do Wilna, by pomóc młodszym braciom w ukonstytuowaniu studiów. Udokumentował wtedy *Pożar teatru w Charkowie* (szkic, ol. tektura, 1868, Galeria im. Sleńdzińskich Białystok). Na mocy amnestii (z 13-17 V 1871) zwolniony z dozoru policyjnego, w 1872 uzyskał zgodę na wyjazd na studia za granicą.

W 1872 udał się, jadąc przez Wilno, do Krakowa, do swego brata Aleksandra. Zawarł wtedy znajomość z Janem Matejką, który zachęcił go do podjęcia tematyki hist., a także polecił go Józefowi Ignacemu Kraszewskiemu, zaprzyjaźnionemu z ojcem S. od czasów wil. (i będącemu, wg Uziębła, ojcem chrzestnym malarza). W 1873 S. gościł u Kraszewskiego w Dreźnie, gdzie uczęszczał do Galerii Drezdeńskiej w celu studiowania (kopiowania?) obrazów. Pod wpływem namów Kraszewskiego do podjęcia tematów z pogańskiej przeszłości Litwy namalował obraz *Dzieci litewskie karmiące węża*, 1873 (ol., w 1977 wł. Państw. Szpitala Klinicznego w Warszawie, zaginiony, repr. Tyg. il., 1873 nr 306, s. 221; być może kompozycję tę powtórzył); niewykluczone, że z tym nurtem należałoby łączyć narysowaną w Dreźnie scenę *Przy źródle* (repr. Tyg. il., 1873 nr 311, s. 285). S. namalował 2 portrety Kraszewskiego oraz kilka podobizn członków jego rodziny, w tym jego prababki na podstawie szkicu piórkiem (wszystkie zaginione). Narysował też „na drzewie” (desce rytowniczej?) szachy rzeźbione przez protegowaną pisarza Helenę Skirmunttową. Kraszewski wraz z Augustem Cieszkowskim pomagali S. w propagowaniu jego miniatur (?), a następnie wyprawili go do zaprzyjaźnionych mecenasów w Wielkim Księstwie Pozn. Wiadomo, iż S. przebywał u Jana Działyńskiego w Kórniku, gdzie restaurował dawne obrazy z tamtejszych zbiorów (m.in. niezidentyfikowane prace uchodzące za dzieła Tintoretta i Ribery); niepotwierdzona dotąd źródłowo jest informacja o współpracy S. z zatrudnionym w tym czasie w Kórniku malarzem Klemensem Rodziewiczem. Zawarł również znajomość z Mielżyńskimi i Kwileckimi, do których kolekcji miały trafić jakieś jego prace. Niewykluczone, iż podjął się tych zadań z myślą o gromadzeniu środków na planowany wyjazd do Włoch. Z Wielkopolski powrócił jednak do Krakowa, gdzie dla Konstantego Zamoyskiego z Kozłówki wyk. 2 kopie obrazów *Élisabeth Vigée Le Brun: Portret Izabelli z Czar-toryskich Stanisławowej Lubomirskiej* (ol., sygn.: „Kopia z Le Brun / Kraków 1875 r. / VŚleńdziński”, Muz.-Zamek w Łańcucie) i *Portret Henryka Lubomirskiego jako Geniusza Sławy* (ol., sygn.: „Kopia z Le Brun / Wincenty Śleńdziński / Kraków 1875”, Muz. Zamoyskich Kozłówka). W 1875, na skutek przypadkowego przekroczenia granicy między Austro-Węgrami i Rosją podczas zwiedzania podkrakowskich okolic, został przez Rosjan

aresztowany i deportowany ponownie do Charkowa, gdzie jakiś czas mieszkał i dużo malował, gł. ciesząc się powodzeniem portrety. Później przeniósł się do pobliskiego miasteczka Sumy, skąd robił wyprawy artyst. po okolicy, poświęcone *Pejzażem z widokiem majątku Gudimówka*, ol. papier, sygn.: „Majątek Gudimówka – Ob. [obywatela?] Kuczerowa / w powiecie Lebedzińskim [lebedyńskim] / Gub[erni] Charkowskiej – m[alował] WŚlendz[iński] r. 1879” (w 2019 na aukcji w Warszawie). Także wiele muzykował, koncertował solo i jako akompaniator, m.in. skrzypka Gustawa Friemana.

W 1883, uwolniony na mocy carskiej amnestii, powrócił do Wilna, gdzie osiadł na stałe. Od 1888 mieszkał wraz z nowo założoną rodziną (oprócz własnych dzieci sprawował opiekę nad potomstwem żony z jej poprzednich związków) w dzielnicy Śnipiszki przy ul. Chocimskiej (Giedraičiu 10). Malarstwo uprawiał do późnej starości, mimo zdrowotnych niedomagań (choroba nóg). Oprócz malowania obrazów (gł. portrety, kompozycje o tematach religijnych, pejzaże i widoki Wilna) zajmował się też restauracją obrazów oraz pomagał żonie w prowadzeniu zakładu fotograficznego (działającego jako firma „Anna Słendzińska”), przejętego przez nią po Józefie Czechowiczu, oraz w publikowaniu jego spuścizny (w której znajdował się zb. negatywów) w zakresie dokumentacji zabytków i widoków Wilna oraz okolic. W zakładzie (działał do ok. 1900) sporządzano także fotograficzne repr. obrazów S. Malarz brał udział w wil. życiu artyst., pozostając w kręgu Andriollego i Alfreda Romera. Amatorsko, w gronie rodzinnym uprawiał muzykę.

Uczestniczył w wystawach: Moskwa – 1863; Kraków, TPSP – 1872, 1874; Warszawa – Salon Krywulta 1889; Lwów – 1894; Wilno – 1894, 1897 (6 prac), 1898 (w szkole Rys. Technicznego), 1899 (4 prace), 1902; ponadto eksponował prace w wil. sklepach: pana Skindera na ul. Świętojerskiej w 1896 i pani Szabrowskiej w 1889. Wystawy monograficzne S. zorganizowała Galeria im. Słendzińskich w Białymstoku: w 1998 *Śladami Słendzińskiego*, w 2013 *Wincenty Słendziński (1837-1909). Malarz i zesłaniec* oraz w 2018 *Sztuka w genach. Słendzińscy*.

Malarz swe *oeuvre* z l. 1852-1901 udokumentował w rejestrze *Prace Wincentego Słendzińskiego z 1852 r. w Wilnie, Moskwie, Kniagininie*

Niżegorodskoj Gub[erni], w Charkowie, Krakowie, Dreźnie, Krakowie, w Charkowie, Sumach Chark[owskiej] Gub[erni] i w Wilnie do 1898 r., który, uzupełniony o l. 1899, 1900 i 1901, został przezeń wklejony do albumu z naklejką: *Księga szkiców Wincentego Słendzińskiego z roku 1852 do 1896 r.* (Arch. Galerii im. Słendzińskich, Białystok). Rejestr ten (gł. liczbowy, z oznaczeniem miejsca pobytu i uzyskanych za prace sum) dokumentuje, że: „W Moskwie namalował 52 obrazy, w Kniagininie 57, w Charkowie do 1871 roku 175 obrazów. W latach 1872-1875 powstało 48 prac. W Charkowie i Sumach, po powrocie z zagranicy [w l.] 1875-1883 powstało 295 prac. W Wilnie od 1884 do 1901 roku powstało 549 obrazów. Łącznie daje to 1183 obrazów wspomnianych przez artystę” (Szulborski, 2004). Prawie połowa prac, które powstały w Moskwie i na zesłaniach (łącznie 579), została rozproszona po zb. pryw., większość z nich zapewne uległa zniszczeniu, można jednak przypuszczać, iż część dotąd pozostaje nierozpoznana i nieudokumentowana.

Tematykę religijną malarz podjął już w okresie wil. nauki, a w trakcie moskiewskich studiów namalował do kośc. rzymskokatolickich Moskwy obrazy: *Św. Magdalena*, *Św. Szczepan* oraz *Św. Sebastian* (do niego rys. ol., sygn.: „Moskwa / VS / 1861” i oznaczony „S. Sebastyan / malowany do kościoła R.K. [rzymskokatolickiego] w Moskwie 1862”, na aukcji w Warszawie w 2019). Wtedy wykonał także do kośc. w Niżnym Nowogrodzie obraz do ołtarza gł. *Wniebowzięcie Matki Boskiej*, 1862 (w PSB błąd w tytule). Odtąd przez całe życie tworzył obrazy ołtarzowe, najliczniejsze do kośc. Wilna, Wileńszczyzny i Grodzieńszczyzny, zyskując opinię artysty nie mającego „sobie w Wilnie równych pod tym względem” (Uziębło, 1899). Bliżej znane kompozycje to: *Chrystus, jako dziecko* (ol., sygn. i oznaczony: „Kniaginin 1864r. / Wincenty Słendziński”, MNW); *Św. Józef* (w 1866 zapisany w testamencie przez księdza K. Zaleskiego katedrze wil.); *Ubieżowany Chrystus* (ol., 1885, do kośc. w Daugach k. Olity, Litwa); *Św. Hilary* (ol., 1895, do kośc. Św. Jana w Wilnie, zniszczony). W 1895 powstał zespół 3 obrazów do kośc. w Gierwiatach k. Grodna (obecnie Białoruś): *Immaculata* wg Bartolomé Estabaná Murilla (ol., na odwrocie sygn.: „Wilna 1895 r. / Vincentis Słendziński”), *Matka Boska Różańcowa ze Św. Dominikiem* (oba zachowane) i *Twarz umęczonego Zbawiciela (Veraicon)*; przemalował

także znajdujące się w tym kośc. płótno z 2. ćw. XVIII w. *Św. Józef z Dzieciątkiem*. W kolejnych latach namalował obrazy ołtarzowe: *Św. Rodzina wracająca z Jeruzalem do Nazaretu* (ol., 1896, do nieokreślonego kośc. w Pińsku); zespół płócien do kośc. Św. Rafała Archaniola w Wilnie: *Widzenie św. Antoniego* (ol., 1896, zachowane), *Św. Trójca* (ol., w 1896 „na sztalugach”) oraz do prezbiterium *Św. Piotr i Św. Paweł* (oba ol., 1897); ponadto: wielofigurowa kompozycja *Święci i prorocy Pańscy* (ol., 1897-98, do nieokreślonego kośc. w Petersburgu, repr. Biesiada lit., 1898); *Dzieciątko Jezus jako władca świata* (ol., sygn., 1898, LMS); para obrazów *Najświętsze Serce Jezusa i Niepokalane Serce NMP* (oba ol., sygn.: „VS[monogram wiązany]LEŃDZIŃSKI” i „WILNO 1898”, kośc. par. w Nowym Dworze k. Dąbrowy Białostockiej); *Św. Anna* (ol., 1901, do kośc. w Bejsagole k. Szawli); obraz ołtarzowy *Maria z Dzieciątkiem* (ol., 1904, LMS); *Św. Jakub i Św. Filip* (ol., w ołtarzu gł. kośc. Dominikanów Świętych Jakuba i Filipa na Łukiszkach w Wilnie, zachowany). Ponadto S. namalował niezidentyfikowane obrazy do kośc. w Druskiennikach (zachowane) i w Janowie (nie wiadomo, w której miejscowości o tej nazwie). Wyk. też malowidło ściennie *Św. Hilary i czterech ewangelistów* w oratorium kaplicy Raduszkiewiczów (fundacji Hilarego Raduszkiewicza) na cmentarzu na wil. Rossie (zachowane).

Z podjętej za namową Kraszewskiego tematyki przeszłości pogańskiej Litwy namalował rozbudowane, wielofigurowe kompozycje: *Porwanie Biruty przez Kiejstuta*, 1887 (w 1892 repr. na karcie pocztowej, w 1909 wł. F. Pietraszkiewicza), chwaloną przez Kazimierza Alchimowicza; w 1889 „na sztalugach” miał obraz *Gedymin śniący o wilku żelaznym u stóp Turzej Góry* (być może identyczny z kompozycją *Tłumaczenie snu Gedymina*, „o prześlicznym krajobrazie”, 1897 wyst. w Wilnie), a także *Święto Ragutisa, litewskiego bożka wesoleści* (1895, wszystkie zaginione, znane z repr.). Rządziej przedstawiał współcz. wydarzenia, jak *Bal - 1863 rok* (szkic ol., płótno naklejone na tekturze, sygn. częściowo nieczytelna, MNW) i *Wizyta cara Aleksandra w Wilnie* (zaginiony).

Był też uzdolnionym i wziętym portrecistą, który stworzył zapewne kilkadziesiąt wizerunków wil. osobistości, mieszczan i okolicznego ziemiaństwa oraz Polaków rozproszonych po zach. guberniach Rosji, zwłaszcza charkowskiej, zyskując sobie pozycję głównego, obok Bolesława Rusieckiego,

portrecisty Wileńszczyzny. Jego *oeuvre*, w nieznacznej części zachowane i znane, ma dużą wartość dokumentacji ikonograficznej. Portretowane przezeń osoby, których wizerunki są bliżej znane, to: Tadeusz Bogdanowicz, łowczy miński i poseł na sejm za Stanisława Augusta (zapewne kopia z nieznanego oryginału lub „wizerunek imaginowany”, ol., 1891?, Nar. Muz. Sztuki Białorusi, Mińsk, Białoruś); Tadeusz Bogdanowicz i Wincenty Bogdanowicz (oba ol., 1891, Galeria im. Słendzińskich Białystok); Antonina Działowska oraz Szymon Działowski (oba ol., sygn.: „Drezno 1874. / W Słendziński”, Muz. Okręgowe Toruń); Edward Grotkowski, marszałek szlachty (ol.?, d. w Kowaliskach k. Wilna, zaginiony); Edward Grotkowski, radca stanu, prezes kolegium ewangelicko-reformowanego w Wilnie w l. 1862-79 (ol., 1882, fot. w IS PAN, materiały Słownika art. pol.); Julia z Sokolowskich Kalita (ol., sygn., 1900) oraz Piotr Kalita (ol., sygn., 1899; oba Muz. w Koszalinie); Adam Honory Kirkor (ol., sygn. „Wincenty/ Słendziński/ Wilno. 1860 r.”, MNK); Antoni Makowiecki (ol. tektura, sygn. „Wincenty Słendziński 1866 r. Kniaginini”) i Zofia z Kossowów Makowiecka (ol., 1866, oba LMS); Adam Mickiewicz (wyk. w 1899 na podstawie litogr.); Róża z Wereszczyńskich Misiewiczowa (ol., sygn., 1898, Galeria im. Słendzińskich Białystok); Stanisław Moniuszko (ol.?, 1856, wyk. z natury, w 1892 wł. autora); Juliusz Moraczewski (ol.?, ok. 1896); Cezary Morawski, lekarz (ol., sygn.: „1882 (Charków) V. Słendziński”, LMS); Orłowski, nieznanego imienia (ol. tektura, sygn.: „Moskwa 1861” i „m.Vsłendziński”, Galeria im. Słendzińskich Białystok); Hieronim Przepiszewski, marszałek wil. (ol., Szawelskie Muz. „Świt” [Šiaulių „Aušros” Muzejus] Szawle, w 1915 wł. Celiny z Przepiszewskich Romerowej w Pogryżowie, toteż możliwe, że jest identyczny z portretem tegoż znajdującym się niegdyś w pobliskich Cytowianach Romerów); Karolina Słendzińska, matka malarza (ol., sygn.: „Wilno 1862 W. Słendziński”, Muz. Okręgowe Rzeszów); Petronela z Gulbickich Stankiewiczowa (ol., sygn.: „Wilno 1887 r. / VSłendziński”, LMS); Faustyna Suszczyńska (ol., 1865, malowany w Kniagininie, w 1977 wł. wnuka portretowanej, Borysa Piotrowskiego, ówczesnego dyrektora Ermitażu); Maria Volbek (ol., sygn.: „Vilno 1893 / V. Słendziński”, w 2013 wł. pryw.); Olgierd Wagner i jego żona Henrietta z Jankowskich Wagnerowa (oba

d. w pałacu w Solecznikach Wielkich k. Wilna, zaginione); Julia z Jeleńskich Karolowa Wiszniewska (ol.?, 1894, d. w Zybortanach k. Poniewieża, zaginiony); Anna Wolbek (Volbek?, ol., sygn., 1889, Galeria im. Sleńdzińskich Białystok). Wykonał też autoportrety: w 1854 (malowany w Wilnie, sygn., repr. Kołoszyńska), w 1862 (ol., sygn.: „Wincenty Śleńdziński (Moskwa) 1862”, LMS), ok. 1896 (ol. deska, sygn., Galeria im. Sleńdzińskich Białymstok). Znany też portret zbiorowy *Artysta z rodziną* (rys., 1863, w szkicowniku z l. 1852-96, Galeria im. Sleńdzińskich Białystok).

Zainteresowanie S. walorami malowniczości wyraziło się w jego studiach krajobrazów, zabytków i podmiejskich okolic Wilna oraz dalszych stron Wileńszczyzny i Grodzieńszczyzny, a także motywów etnograficznych. Wśród jego kompozycji pejzażowych i widoków architektonicznych do lepiej znanych należą: *Widok ogólny Wilna* (ol., sygn., 1884, MNW); *Popławy* (ol., sygn., 1884, MNW); *Ogród Bernardyński w Wilnie i Góra Zamkowa* (ol., sygn., 1886, LMS); *Okolice Wilna* (rys., ol.?, Bibl. Litewskiej Akademii Nauk im. Wróblewskich Wilno); *Park na Serejkiszkach* (inaczej *Widok Góry Zamkowej w Wilnie*, ol., 1896, LMS); a także *Widok Góry Zamkowej w Wilnie* (szkic, ol. tektura, 1891), *Pejzaż z czerwonymi dachami* (szkic ol.) i *Rzeczka* (szkic, ol. tektura, wszystkie Galeria im. Sleńdzińskich Białystok); ponadto: *Kaplica z Matką Boską Ostrobramską w Wilnie* (ol., 1889, LMS); *Ostra Brama podczas nabożeństwa Opieki Marii Panny* (ol., 1889, LMS, być może identyczny z płótnem, które w 1909 było w zb. Wawrzyńca Engeströma w Poznaniu); *Odpuść na Antokolu*, inaczej *Antokol, kość. Św. Piotra i Pawła w czasie kiermaszu 29 czerwca* (ol., w 1889 wyst. w Salonie Aleksandra Krywulca w Warszawie). Rzadziej podejmował tematy rodzajowe, malując scenki z życia mieszczan wil., chłopów i charakterystyczne typy ludowe, jak *Sprzedawczyni serów* (ol., LMS) czy prace będące w 1909 w zb. Lucjana Uziębły: *Dzied z fajką* (studium ol.), *Dziewczątka śpiące* (pastel) i *Główka* (rys. ol.). Obraz *Młoda pasterka na nocnej przechadzce* (inaczej *Dziewczyna z kozą*, ol., sygn.: „Wilna 1898/ Slendziński”) w 1997 był w handlu antykwarycznym jako *Piękna pasterka (Ironia)*, sygn.: „Wincenty Slendziński”, na odwrocie tytuł autorski i data 1898, wyst. na aukcji w Warszawie 18 VI 2009. S. trudnił się też konserwacją dawnych obrazów i był uważany za kompetentnego ich

restauratora (Uziębło, 1899). Przed 1898 odnowił „wiele obrazów” w restaurowanym wtedy wil. kość. Św. Bartłomieja; w 1899 – obrazy z wil. katedry: *Chrystus w Emmaus* przypisywany Tycjanowi i *Św. Piotr i Paweł* Józefa Hilarego Głowackiego.

Z pracowni ojca i z akademii S. wyniósł solidne podstawy warsztatu malarza; dalszy rozwój jego twórczości załamał się na skutek dwukrotnego zesłania, które uniemożliwiając mu kontynuację studiów artyst., skazywało na oddziaływanie prowincjonalizmu rosyjskich guberni. Lucjan Uziębło w 1899 pisał: „Talent rozwijający się niegdyś, jako niemal pierwszorzędnym, niepospolicie duży, został zachwiany, a później już w Wilnie nadłamyany. Pędzla z rąk S. dotąd prawie nie wypuszcza, ale wiele już stracił na sile, plastyce, a nierzadko nawet na pojęciach o manierze, rysunku, karnacji i uduchowieniu rzeczy”. Wg Kraszewskiego (1873) „największą zasługę w wykształceniu swym” S. przyznawał profesorowi Zariance, któremu zawdzięczał „umiejętność korzystania z obserwacji natury”. Malowane przez S. wizerunki odznaczają się bogatą aranżacją, interesującą kompozycją i pogłębieniem psychologicznej charakterystyki portretowanego, co artysta uważał za cel pierwszorzędnym sztuki. Także „obrazki rodzajowe S., jego kartony kompozycji historycznych i portrety świadczą o talencie pełnym uczucia i prostoty i o wybornych studiach. S. nic nie robi bez wzoru z natury, ale umie ją upoetyzować bez przesady i nadać jej wdzięk niewymuszony” (tenże). Na jego twórczość wpłynął realistyczny nurt malarstwa rosyjskiego młodego Wasilija Wereszczagina i Wasilija Pierowa (Jerzy Mycielski). Wskazywano pewną zachowawczość sztuki S., „którą szlachetnie zawsze uprawiać usiłował, nie znając co szerokie oryginalne traktowanie, pojęcia postępowe i lekceważenie rysunku ... Jak był wytwornym i nader pomysłowym, a bardzo sumiennym artystą, świadczą całe albumy przepysznych częstokroć studiów” (Uziębło, 1899). Dostrzegano, że „malował rzeczy dobre i słabsze, ile że talent S. już się wypaczył. Cierpiał niekiedy na daltonizm, choć zdolności twórczych mu nie brakło. Kochał przeszłość Litwy prastarej, choć sam się za szczerego Polaka uważał” (tenże, 1909). Również konieczność utrzymania rodziny wpłynęła na poziom jego malarstwa, traktowanego niekiedy jako źródło zarobku. Tradycje szkoły wil. przekazał synowi Ludomirowi, który ukazał swą „symboliczną ścieżkę życia” biorącą początek z nagrobka z na-

pisem „Aleksander i Wincenty Sleńdziński” na rys. *Mój Pamiętnik, Wilno* (kredka, sygn., 1967, Galeria im. Sleńdzińskich Białystok). S. sygnował prace na ogół pierwszą literą imienia („V.”) i nazwiskiem; czasem monogramem wiązonym. Kilka kopii jego obrazów wyk. pod jego kierunkiem Henryk Kozłowski. Portretował go syn Ludomir (ol., sygn., 1908, repr. Galeria im. Sleńdzińskich w Białymstoku 2004, s. 29) i Łucja Bałzukiewiczówna (1913).

Z rękopiśmiennej spuścizny literackiej S. (zachowanej w Galerii im. Sleńdzińskich Białystok) opublikowano *Maxymy* (oprac. Eugeniusz Szulborski, Białystok 1998) oraz *W chwili zwątpienia. Utwory zebrane* (oprac. tenże i Katarzyna R. Hryszko, Białystok 2006), ilustrowane rysunkami ze szkicownika z Kniaginina i Charkowa z l. 1865-69.

Prace poza wyż. wym.: Galeria im. Sleńdzińskich Białystok – *Portret młodzieńca*, ol., 1892, *Widok z Kniaginina*, ol., *Rzeka*, szkic, ol. tektura, *Głowa kobiety*, rys. węglem, 1864, *Ugolino*, rys. ol., sygn., 1880, *Król Dawid i Abiszag*, rys. ol., sygn., 3 szkicowniki: z Moskwy, Kniaginina-Charkowa, z l. 1865-69, i z Wilna; Muz. Okręgowe w Białymstoku – *Matka Boska Ostrobramska*, kopia, ol., 1866, *Młoda matka wiejska kąpiąca dziecko*, rys. ol. karton, sygn.: „Drezno 1874 W. Sleńdziński”; MNK – *Sierotka*, ol. deska, sygn.: „Drezno / 1873 / Śleńdziński”, *Dożynki*, rys. ol., sygn.; MNP – *Mała dziewczynka stojąca pod murem ze złożonymi rączkami*, ol., sygn.: „Drezno 1873 r. W Śleńdziński” (d. zb. TPN w Poznaniu); MNW – *Ślepy grajek*, ol., sygn.: „Vilno 1892 r. / VSleńdziński” [„VS” wiązane]; MNWr – *Portret mężczyzny*, owal, ol., sygn.: „Sumy 1880 r. VS[monogram wiązany]leńdziński”; Bibl. Litewskiej Akademii Nauk im. Wróblewskich, Dział Rękopisów, Wilno – *Twarz kobiety*, szkic ol., *Dziecko i aniołowie*, rys. ol., *Avele*, rys., gwasz, tusz, 1867, *Kwartet*, rys. pióro tusz, 1867 (autorstwo przypisywane); LMS – *Pielgrzym*, ol., 1854, *Żebrak*, ol. karton, 3 ol. studia anatomiczne (prawej ręki, lewej ręki i nogi) do obrazu *Wniebowzięcie*, ol., 1862, *Urzędnik rosyjski*, ol., sygn.: „Charków. 1868 r. Wincenty Śleńdziński”, *Placząca dziewczynka*, ol., sygn.: „Charków. 1879/V. Śleńdziński”, *Portret starej kobiety*, ol., sygn.: „VSleńdziński Wilno. 1901 r.”, ponadto 25 rys. (w tym karty z 3 szkicowników) z l. 1857-1900, rys. ol., tusz, sangwina (szkice kompozycji i studia do portretów, więk-

szość sygn., oznaczona datą i miejscem wyk. oraz objaśnieniem tematu, także w języku rosyjskim); Litewskie MN Wilno – *Portret mężczyzny*, akw. (przekazana z d. Muz. Białorusinów w Wilnie), *W karczmie*, ol., 1856 (przekazany z d. Muz. Et-nograficznego w Wilnie), Muz. Żmudzkie „Alka” w Telszach – *Portret mężczyzny*, ol., 1891, *Las*, ol., oznaczony: „1879, Charkov” (oba z dworu Plate-rów w Szwekszniach k. Kłajpedy). W 2008 w zb. Edmundasa Armoška, Litwa, były obrazy: *Portret Anny*, ol., sygn.: „Charkow 1878 r./ VSleńdziński”, *Portret dziewczyny*, ol., sygn.: „VS [18]85”, *Przed-świt*, ol., sygn.: „Wilno. 1887 r. m. WŚleńdziński”. Ponadto prace S. znajdują się w muz. w Humaniu i Winnicy (Ukraina). Wł. Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Świętej Rodziny są obrazy: *Chrystus Ukrzyżowany*, ol. tektura, 1862 (w domu zakonnym w Białymstoku) oraz *Matka Boska Miłosierdzia*, ol. (w domu zakonnym w Komorowie k. Warszawy).

S. przypisywany był obraz *Św. Cecylia*, ufundowany przez Moniuszkę do kaplicy kośc. Św. Jana w Wilnie, przeniesiony przez kompozytora do warsz. kośc. na Grzybowie, gdzie spłonął w 1944; wg Inesy I. Swiridy namalował go ojciec S.

Odmienności w pisowni nazwiska braci S. (jak wyjaśniła K.R. Hryczko 2009) wynikała z różnego zapisu nazwiska w zaborze rosyjskim i austriackim, „jednakże opierając się na aktach rodzinnych ostatnia z rodu Julitta Anna Sleńdzińska (1927-92) potwierdziła i ustaliła brzmienie nazwiska, zgodnie z wolą ojca artysty, na Sleńdzińscy”.

Кондаков С.Н. [Kondakow S.N.], *Список русских художников к Юбилейному справочнику Императорской Академии Художеств ...*, Санкт-Петербург 1914, s. 182 – Müller H.A., Singer H.W., *Allgemeines Künstler-Lexikon*, Frankfurt am Main 1921, t. 4 (jako Sleńdziński Vincenz). – ThB, t. 31, 1937 (Batowski Z.). – Grajewski, 1972. – *Pol. bibliografia sztuki 1801-1944*, t. 1, cz. 1, Wr. 1975; cz. 2, Wr. 1976. – Bénézit, t. 9 (jako Slendrinski ou Slendzinski Vincent). – Busse. – *Słownik artystów pol. ...*, t. 4, Wr. 1986, s. 226, s.v. Kozłowski Henryk; t. 9, W. 2013, s. 238, s.v. Rusiecki Bolesław, s. 241, s.v. Rusiecki Kanuty. – PSB, t. 38, 1998 (Janoniené R.; z wykazem litewskiej literatury i źródeł w arch. w Moskwie). – Baranowski H., *Bibliografia Wilna*, t. 2, Toruń 2000; t. 3, Toruń 2007. – *Sztuka. Malarze, rzeźbiarze, graficy, fotograficy*, oprac. Jackie-wicz M., Bydgoszcz 2005 (*Encyklopedia Ziemi Wil.*, t. 3). – *Wil. słownik biogr.*, red. Dubowik H., Malinowski L.J.,

wyd. 2, Bydgoszcz 2008 (*Encyklopedia Ziemi Wil.*, t. 1). – *Lietuvos Dailininkų Žodynas. Dictionary of Lithuanian Artists*, t. 2: 1795-1918, red. Širkaitė J., Vilnius 2012 (jako: Slendzinskis, Sleńdziński Vincentas Leopoldas; z wykazem litewskiej literatury i źródeł w arch. Wilna i Mińska), także s. 57 (s.v. Balzukevičiūtė Liucija).

Сборник материалов для истории Имп. С.-Петербургской Академии Художеств, [oprac.] Перпоб П.Н. [Pietrow P.N.], t. 3, С.-Петербург 1866, poz. 321, 322, 331, 345, 358, 366, 367. – Kraszewski J.I., „*Sierotka*” i „*Dzieci litewskie karmiące węża*”, *rysunki z obrazów Wincentego Śleńdzińskiego*, Tyg. il., 1873 nr 305, s. 209-210, nr 306, s. 221. – *Vilniana. Malarstwo Wincentego Śleńdzińskiego*, Echo Muzyczne, teatr. i artyst., 1896 nr 41, s. 491. – Uz. [Uziębło L.], „*Święci i prorocy Pańscy*”, *obraz Wincentego Śleńdzińskiego*, Biesiada lit., 1898 nr 45, s. 317. – Uziębło L., *Wincenty Śleńdziński, artysta malarz wil.*, Tyg. pol., 1899 nr 10, s. 183-184, nr 11, s. 207-208. – Mycielski. – Zahorski W., *Katedra wil.*, Wilno 1904, s. 62. – Swieykowski. – J., *Malarz oddany Litwie*, Świat, 1909 nr 42, s. 7-8. – Uziębło L., *O Moniuszce i śp. Wincentym Śleńdzińskim*, Życie il. (dod. tygodniowy do Kur. Litewskiego), III, 1909 nr 38, s. 298. – Tenże, *Śp. Wincenty Slendziński*, Gонец wil., 1909 nr 177, s. 3. – Kurczewski J., *Kość zamkowy, czyli katedra wil. w jej dziejowym, liturgicznym, architektonicznym i ekonomicznym rozwoju*, Wilno 1910, cz. 2, s. 349. – Obst J., *Wycieczka do Borejkowszczyzny*, Litwa i Ruś, 1912 t. 3, z. 2, s. 96. – Chwałewik, t. 2, s. 409. – Kopera. – Zahorski W., *Przew. po Wilnie*, wyd. 4, uzup., Wilno 1927, s. 89. – Uziębło L., *Nieco wspomnień o ludziach bliskich St. Moniuszce za czasów jego wil.*, Śpiewak (Katowice), 1932 nr 6, s. 87. – [Cywiński S., Wąsowicz H.], *Bazylika Wil.*, Wilno [1933], s. 24. – Kłos J., *Wilno. Przew. krajoznawczy*, Wilno 1937, s. 120. – Rudziński W., *Stanisław Moniuszko*, cz. 1, Kr. 1955; cz. 2, W. 1961. – Dobrowolski, t. 1. – Орлова М. [Orłowa M.], *Искусство Советской Белоруссии*, Москва 1960. – Płażewska (jako: Śleńdziński [Śleńdziński Wincenty?] i jako Glendziński Wincenty). – Wiercińska J., *Andriolli świadek swoich czasów. Listy i wspomnienia*, Wr. 1976. – Kołoszyńska I., *Wincenty Sleńdziński 1837-1909. Niektóre materiały do biografii artysty*, [w:] tejsze, *Ludomir Sleńdziński. Pam. wystawy*, MNW, W. 1977, s. 233-242. – *История искусства народов СССР*, t. 5, *Искусство первой половины XIX века*, Москва 1979. – Lorentz S., *Album wileńskie*, W. 1986. – *Lietuvos TSR istorijos ir kultūros paminklų sąvadas*, t. 1, Vilnius 1988 (autor noty: Z. Vasiliauskas). – Kałamajska M., *Ostra Brama w Wilnie*, W. 1990. – Drėma V., *Dingęs Vilnius*, Vilnius 1991. – Poprzęcka M., *Pol. malarstwo salonowe*, W. 1991, s. 14. – Aftanazy R., *Dzieje*

rezydencji na d. kresach Rzeczypospolitej, t. 3, Wr. 1992 (także mylnie jako Władysław Slendziński); t. 4, Wr. 1993 (jako Śleńdziński Wincenty i Władysław). – Małachowicz E., *Cmentarz na Rossie w Wilnie*, Wr. 1993. – Szulborski E., *Slendzińscy, pol. artyści z Wilna*, Białostoczczyzna, 1993 nr 4, s. 92-96. – Girininkienė V., Paulauskas A., *Vilniaus bernardinų kapinės*, Vilnius 1994, s. 41. – Hendzel-Andreew A., *Kolekcja rodu artystów z Wilna w Galerii im. Sleńdzińskich w Białymstoku* [zawiera kat. wystawy], Ananke, 1994 nr 2, s. 7-8, 12-14, 26. – Poklewski J., *Pol. życie artyst. w międzywojennym Wilnie*, Toruń 1994. – Širkaitė J., *Dailės mecenatystė Lietuvoje XIX a. antroje pusėje - XX a. pradžioje*, [w:] *Lietuvos kultūros tyrinėjimai*, Vilnius 1995, t. 1, s. 236, 237, 255. – Małachowicz E., *Wilno, dzieje, architektura, cmentarze*, Wr. 1996. – Janonienė R., *Jonas Rustemas*, Vilnius 1999. – Kudirko J., *Malarskie con amore Śleńdzińskich*, [w:] tejsze, *Wilno w ich życiu, Litwa w ich twórczości. Przew. Wil. śladami wybitnych Polaków*, wyd. 2, uzup., Wilno 1999, s. 135-159. – Szulborski W., *Wincenty Leopold Sleńdziński (1837-1909)*, Białostoczczyzna, 1999 nr 2, s. 99-110. – Свиріда І.І. [Swirida I.I.], *Между Петербургом, Варшавой и Вильно. Художник в культурном пространстве XVIII - середина XIX вв.*, Москва 1999. – Białous A., *Sleńdzińscy i ich galeria*, Nasz dz., 2002 nr z 12 XI, s. 11. – Keršytė N., *Lietuvos muziejai iki 1940 metų. Lietuvos muziejų raida XVI-XX amžiaus ketvirtajame dešimtmetyje*, Vilnius 2003. – Malinowski J., *Malarstwo pol. XIX w.*, W. 2003. – Szulborski E., *Wincenty Leopold Sleńdziński. Malarz i literat*, [w:] *Galeria im. Sleńdzińskich w Białymstoku: Aleksander, Wincenty, Ludomir i Julitta Sleńdzińscy*, Białystok 2004, s. 24-29. – Tenże, *Rzecz o Sleńdzińskich, czyli obrazy, dokumenty i pamięć*, Białystok 2004, s. 9-34, 49. – Zgliński M., *Kość par. pw. Trójcy Św. w Gierwiatach*, [w:] *Kościół i klasztorzy rzymskokatolickie d. woj. wil.*, t. 1, red. Kałamajska-Saeed M., Kr. 2005. – Hryszko K., *Szkicownik artysty (93 karty) ... z l. 1865-1869 z Kniaginina i Charkowa*, [w:] Sleńdziński W., *W chwili zwątpienia. Utwory zebrane*, oprac. Szulborski E., Hryszko K.R., Białystok 2006, s. 140-144. – Szulborski E., *Wincenty Sleńdziński (1837-1909)*, tamże, s. 145-156. – Širkaitė J., *Vincenzo Slendzinskio tremties laikų albumelis. (Wincenty Sleńdziński's scrapbook from the exile period)*, Menotyra, 2006 nr 2 (43), s. 35-41. – *Vilniaus Bernardinų kapinės*, red. Girininkienė V., Vilnius 2010, s. 375. – Blažiūnas J., *Vilniaus bažnyčių ir vienuolynų paveikslų restauravimas XVIII a. pabaigoje - XIX a. pradžioje*, Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis, t. 34, 2011, s. 173. – *Cmentarz Bernardyński w Wilnie 1810-2010*, Wilno 2013. – Hryszko K.R.,

Wincenty Sleńdziński (1837-1909), malarz i zesłaniec, Białystok 2013. – Cholewianka-Kruszyńska A., *Portrety i wizerunki księżnej Marszałkowej*, Łańcut 2016, s. 101. – Goch M., *Zapomniane malarskie polonika w zbiorach muzeów Ukrainy*, [w:] *Stan badań nad wielokulturowym dziedzictwem dawnej Rzeczypospolitej*, t. 9, red. Walczak W., Łopatecki K., Białystok 2017, s. 391. – Rąkowski G., *Kresowe rezydencje. Zamki, pałace i dwory na dawnych ziemiach wschodnich II RP*, t. 1: *Województwo wil.*, W. 2017. – Gawrychowski P., *Poeci wygnani - wiersze Wincentego Sleńdzińskiego i Aleksandra Rymkiewicza*, Ananek, 2018 nr 1-4 (90-93), s. 104-109.

Kraszewski, Cat., s. 26 (jako Ślędziński, bez imienia). – Rodziewicz K., *Kat. zb. obrazów oraz innych przedmiotów sztuki znajdujących się w posiadaniu rodziny hrabiów Sierakowskich w Waplewie ...*, P. 1879, poz. 180. – Bóroz Antoniewicz, *Kat. – Kat. MNK*, Kr. 1907, s. 56. – *Lietuvos praeities vaizdai*, [kat. wystawy], Kaunas 1930. – Луцкевіч А. [Luckiewicz A.], *Беларускі музэй імяні Івана Луцкевіча*, Вільня 1933, s. 8 (bez imienia). – Judelis P., *Lietuvos dailė XVI-XIX a. Tapyba. Skulptūra. Katalogas*, Lietuvos TSR Dailės Muziejus, Vilnius 1969. – Svičiulienė P., *Lietuvos XVIII-XIX a. dailė. Piešiniai. Katalogas*, Lietuvos TSR Dailės Muziejus, Vilnius 1972. – Karbowska Z., *Malarstwo portretowe XVIII-XIX w. Kat. zb.*, Muz. Okręgowe w Rzeszowie, Rzeszów 1992. – Łukaszewicz P., Houszka E., *Malarstwo pol. XVII-XIX w. Obrazy ol.*, MNWr, Wr. 1992. – *Kolekcja rodu artystów z Wilna*, Galeria im. Sleńdzińskich, Muz. Miejskie Białystok [1994, folder, także w jęz. angielskim]. – Malinowski J., Woźniak M., Janonienė R., *Kształcenie artyst. w Wilnie i jego tradycje*, Muz. Okręgowe w Toruniu, ASP w Wilnie, Toruń-Wilno [1996]. – Ciz, *Vilnius meno mokykla ir jos tradicijos, kat.*, Vilnius 1996. – Plater-Zyberk M., *Spojrzenia na Wilno. Fotografia wil. 1839-1939. Kat. wystawy*, MNW, W. 1999, s. 304. – Blak H., Małkiewicz B., Wojtałowa E., *Malarstwo pol. XIX w. Kat. zb. MNK*, Kr. 2001. – *Kat. zb. Galerii im. Sleńdzińskich*, [w:] *Galeria im. Sleńdzińskich w Białymstoku: Aleksander, Wincenty, Ludomir i Julitta Sleńdzińscy*, Białystok 2004, s. 59-64, 122. – *Lietuvos valstybės kūrėjai. XVI-XX a. pirmosios pusės portretai. Founders of the Lithuanian state. Portraits from the 16th - first half of the 20th centuries*, oprac. Bialopetravičienė L., Lietuvos dailės muziejus, t. 1, Vilnius 2006. – Kropiewska-Gajewska A., *Malarstwo i rzeźba pol. od końca XVIII wieku do 1945 r. w zb. Muz. Okręgowe w Toruniu*, Toruń 2006. – *Нацыянальны Мастацкі Музей Рэспублікі Беларусь. Мастацтва XV - пачатку XX стагоддзя. The National Art Museum of The Republic of Belarus. The 15th - early 20th Century Art*, Minsk 2006. – *Kat. dzieł malarstwa, rys. lawowanego*

i rzeźby ze zb. *Pozn. TPN*, red. Suchocka D., MNP, P. 2008, s. 106. – *Lietuvos dailės atodangos XVI-XXI amžiai. Edmundo Armoškos dailės kolekcijos paroda. Outcrops of Lithuanian Art 16th-21st centuries. Exhibition of the Fine Arts Collection of Edmundas Armoška. Kat.*, Lietuvos dailės muziejus, Vilnius 2008, s. 79, 103. – Hryszko K.R., *Utalentowany florysta. Aleksander Jan Śleńdziński [sic!] (1849-1881) botanik, florysta, badacz szaty roślinnej Podola i Pokucia ...*, Galeria im. Sleńdzińskich w Białymstoku, Białystok 2009. – Houszka E., Łukaszewicz P., *Malarstwo pol. od baroku do modernizmu. Kat. zb. MNWr*, Wr. 2013. – [Suchocka I.], *Portret i czas. Malarstwo Ludomira, Wincentego i Aleksandra Sleńdzińskich. Portrety ir Epocha. Ludomiro, Vincento ir Aleksandro Slendzinskių tapyba. Portrait and time. Art painting by Ludomir, Wincenty, and Aleksander Sleńdziński. Wystawa, Pałac na Zatroczu*, Litwa, 2014-2015, [Kr.] 2014. – *Juozapas Čechavičius, 1818-1888. Fotografijos / Photographs*, [red.] Gudaitė J., [kat. wystawy z 2015], Lietuvos nacionalinis muziejus, Vilnius 2016, s. 21, 23, 24, 39, 320-322.

Tyg. il., 1874 pór. I, s. 328; 1894 pór. I, s. 387, pór. II, s. 319; 1896 pór. II, s. 594, 894; 1897 pór. I, s. 426; 1898 pór. I, s. 273; 1899 pór. I, s. 298 pór. II, s. 748; 1903 pór. I, s. 448; 1909 pór. II, s. 720, 1055. – *Biesiada lit.*, 1881 nr 282, s. 327; 1892 nr 36, s. 158. – *Kraj*, 1889 nr 42, s. 12. – *Nauka pol.*, XVIII, 1934. – *Art & Business*, 1997 nr 1-2 (*Rocz. aukcyjny* 1996); 1998 nr 1-2 (*Rocz. aukcyjny* 1997).

Galeria im. Sleńdzińskich, Białystok, Zb. Archiw.: dokumenty (oryginały i kserokopie) oraz utwory lit. S. – BJ, rkps IV 6532: *Korespondencja Józefa Ignacego Kraszewskiego*, seria IV, k. 167-168, list S. z 1880 (?) z notką autobiograficzną S. – Arch. PAN Warszawa, III-2: Zespół Z. Batowskiego, nr 40 (d. teka 4q): *Malarstwo pol. XIX w.*, t. 3; *Poznań, Wilno, Petersburg ...*, 1891-1898, k. 118-120 plik *Wincenty Śleńdziński*, wypiski i notatki. – BN, Arch. Michała Brensztejna, rkps II 10648: Brensztejn M., *Art. i rzemieślnicy wil.*, t. 1, k. 204, 205-206; rkps II 10701: tenże, *Materiały do historii sztuk pięknych*, k. 42; rkps II 10702: *Spis zbiorów Tow. Przyjaciół Nauk w Wilnie*, t. 2, k. 176, 193. – IS PAN, materiały Słownika art. pol., w tece „Sleńdziński Ludomir”, notatka z informacją Ireny Kołoszyńskiej, Warszawa, dot. ustalenia z Ludomirem Sleńdzińskim pisowni nazwiska „Slendziński”; wypis Marcina Zglińskiego z inwentarza kośc. par. w Gierwiatach; list Izabeli Suchockiej, Dz. Zb. Artyst. i Archiwalnych, Galeria im. Sleńdzińskich w Białymstoku, 25 III 2019, z załączonym tekstem: Suchocka I., *Fragments wystąpienia na konferencji naukowej towarzyszącej wystawie „Portret i czas” w dawnym pałacu Tyszkiewiczów w Zatroczu*, Litwa, 2014; list Magdaleny Pielas-Witkowskiej, NID

Warszawa, 19 VI 2019, z załączonymi kartami inwentaryzacyjnymi obrazów S. w kość. w Nowym Dworze k. Dąbrowy Białostockiej; list Jagody Marciniak, Muz. w Koszalinie, 3 VII 2019; list Raimondasa Petrikasa, Samogitian Museum „Alka” w Telszach (Litwa), z 9 VII 2019; list księdza Zbigniewa Łukasika, Muz. Diecezjalne we Włocławku, 10 VII 2019 (informacja o braku w muz. pracy S., wzmiankowanej w literaturze); list Raimundasa Balzy, Šiaulių „Aušros” Muziejus, Šiauliai (Szawle, Litwa), 11 VII 2019; fot. namalowanego przez S. *Portretu radcy stanu Edwarda Grotkowskiego*, ol., oznaczony na odwrocie 1882; wydruki ze stron internetowych (dostęp czerwiec-lipiec 2019): Московское училище живописи, ваяния и зодчества, absolwenci; *Wystawa prac powstańca Wincentego Sleńdzińskiego w Białymstoku* (styczeń-luty 2013); Lis T., *Cenna pamiątka z Syberii* [nowy nabytek Muz. Diecezjalnego w Sandomierzu (komunikat z 2 września 2017, na stronie: diecezjasandomierska.pl)]; kat. *The Lithuanian art collection of Jaunius Gumbis. Museum and Collector*, 6, Vilnius: National Museum of Lithuania, Vilnius 2016, na stronie: lithuanianart.com/artwork/313); zestawienia aukcji (artinfo.pl, artvalue.com) i oferty rynku sztuki (Lithuanian Art Centre TARTLE, Užupis Vilnius). – IS PAN, Zb. Specjalne, nr 52: Batowski Z., *Malarstwo wil.*, s. 51-52, 100. – Bibl. Litewskiej Akademii Nauk im. Wróblewskich, Dział Rękopisów (Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, Rankraščių skyrius), Wilno, rkps F.720: *Lietuvos dailininkų piešnių bei eskizu kolekcija*, kartoteka zb. z wykazem prac S.

J. Polanowska

Slepkaw (Slepkow, Slepkowic, Slerpkowic) **Jakub**, czeladnik w warsztacie malarza Andreasa Stussa w Poznaniu; syn organmistrza pozn. Joachima (zm. przed 1624) i Anny Kuklerówny. W liście dobrego urodzenia, który S. otrzymał w 1624, podano, że do chrztu trzymał go m.in. malarz Waclaw Kober. W 1617 rzeźbiarz pozn. Krzysztof Redell i organmistrz Paweł Koler zeznali na prośbę S., że zmarły t.r. Stuss obiecał mu za życia 15 zł „po wyuczeniu rzemiosła malarskiego ... na sprawienie szat”; w t.r. S. sumę tę otrzymał.

Brosig. – Brosig A., *Materiały do historii sztuki wielkop.* ... (Ciąg dalszy), Kronika m. Poznania, XII, 1934 nr 2, s. 221; ... (Dokończenie), XIII, 1935 nr 1, s. 39-40.

M. Heydel
uzup. P. Kluz

Slesińska Maria, graficzka. W 1932 na wystawie w TPSP we Lwowie pokazała pracę *Kościół Bernardynów*, miedz.

Kat. *Wystawa gwiazdkowa, Lwów w grafice, wystawy indywidualne oraz ogólny salon art. lwowskich*, TPSP, Lw. 1932/33.

J.R.

Slezenger Otto patrz **Schlesinger Otto**.

Sleziński Bonawentura, malarz cechowy w Krakowie, uczeń Jędrzeja Piekoszewskiego. 18 X 1788 został wyzwolony na czeladnika.

Gąsiorowski, s. 80.

M. Heydel

Słezak Stanisław, malarz i obywatel Krakowa („pictor civis Crac.”); w 1620 wzmiankowany jako zmarły w związku ze sprawą o dług 147 zł, jaki zaciągnął u mieszczanina krak. Waleriana Guttetera.

Tomkowicz S., *Przyczynki do historii kultury Krakowa w pierwszej poł. XVII w.*, Lw. 1912, s. 167.

M. Heydel

Sliwiński (Śliwiński) Jan, w 1767 wyzwolony w Krakowie na towarzysza sztuki malarskiej.

Gąsiorowski, s. 80.

A.B.

Słodki Marcel patrz **Słodki Marceli**.

Słom André patrz **Słomczyński André**.

Słom Olga patrz w nocie **Słomczyński André**.

Słuziński Franciszek (Adam) patrz **Słuziński Franciszek**.